

tvivel på hans sakkunskap inom järnhanteringen lyckades S genom sin smidighet och arbetsamhet verksamt bidra till företagets modernisering och utveckling som nu även inriktades på produktion av trämassa. S var 1893–1904 landshövding i Örebro län.

S engagerade sig även politiskt och satt 1888–95 i FK som konservativ representant för Värmlands län, därefter för Örebro län till 1907. Under sin tid i riksdagen var S bla ledamot av statsutskottet 1892 och 1893, av lagutskottet 1895 och av bevillningsutskottet 1897. Särskilt i järnvägsfrågor var hans sakkunskap anlitad och han fick efter hand en stark ställning i riksdagen. S deltog i många utredningar, flera rörande järnvägen och KTH:s utvidgning och omorganisation, och var ordförande i kommittén rörande vattenfallen (1899–1903) och Bodens fästning (1905). Under unionskrisen 1905 stod S för en fast linje gentemot Norge.

Under och efter åren som landshövding var S ordförande i ett antal företag, däribland 1904–17 i Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund samt i flera järnvägsbolag. Han var 1902–13 också ordförande i Svensk järnvägsförening. S beskrivs som ”enkel, arbetsam och kunnig”, med förmåga att få igenom sin vilja ”på ett lugnt och facilt sätt” (Andersson).

Med barnbarnen till S:s halvsyster *Thecla Carolina Lovisa S* (1820–98), gift med fabrikören i Norrköping Fredrik Theodor Carlsson, börjar den yngre släkten S. Ett av hennes barnbarn, försäkringsmannen *Ernst Theodor S* (1883–1960) utvandrade 1929 till Brasilien, där han var VD för Prudencia Capitalização i São Paulo, men återvände till Sverige 1938. Ernst S:s son, *Erik S* (1909–2009), uppvuxen på Lidingö men utflyttad till Brasilien 1933, blev chef för handelshuset Cia T Janér i São Paulo, som sålde papper och maskiner för pappers- och massatillverkning och han var 1953 också en av grundarna av Svensk-brasilianska handelskammaren där. Som svensk honorär generalkonsul 1960–76 gjorde S genom sina goda kontakter och hjälpsamhet stora insatser för de svensk-brasilianska förbindelserna och har kallats ”Mr Sweden in Brazil and Mr Brazil in Sweden” (SvD).

Källor o litt: Allmänt: A Abrah:son Hülpfers, Dag-

bok öfver en resa igenom de, under Stora Kopparbergs höfdingedöme lydande lähn o Dalarne år 1757 (1762), s 133; Leijonhufvud; J Sjögren, Anna-Margareta S:s barn, släkt o efterkommande (1956); SMoK; Sv släktkal 1965 (1965).

Jacob S: Carlander; G Gezelius, Försök til et biographiskt lexicon, 4 (1787); S Rydberg, Sv studieresor till England under frihetstiden (1951); Västerås hm.

Ernst Henrik S: Norlind, 2 (1928); Sv konstnärer inom teaterns, musikens o filmens värld (1943).

Nils Eberhard S: N v Hofsten, N S (SLSÅ 43, 1960 [1961]); SvD 4 aug 1943; UUM 1937–1950 (1953) o 1951–1960 (1975).

Axel Gabriel Johan S: I Andersson, Uddeholms hist till 1914 (1960), s 456; Tvåkammarriksdagen 1867–1970, 4 (1990).

Erik S: Nokr i SvD 14 maj 2009.

Jakob Christensson

1 **Svedelius, Wilhelm Erik**, f 5 maj 1816 i Köping, d 26 febr 1889 i Uppsala. Föräldrar: kontraktsprosten TD Jacob Michael S o Anna Vilhelmina Svedelius. Elev vid trivialskolan i Västerås 26, vid Västerås gymn 28–31, inskr vid UU 11 okt 31, informator hos familjen Lagerbjelke, Älvsjö gård, Brännkyrka, Sth, 33–35, FK vid UU 11 dec 38, disp pro gradu 8 juni 39, mag 15 juni 39, doc i statskunskap 21 april 40, adjunkt i hist o statistik 24 jan 50, allt vid UU, prof i hist vid LU 18 april 56, skytteansk prof i vältalighet o statskunskap vid UU 9 maj 62–23 dec 81, v ordf i Hist fören i Uppsala okt 62, ordf där 63–64, led av svnorska unionskomm febr 65–aug 67, UU:s rektor 68–69. – KorrespLSkS 50, LSkS 52, LVHAA 58 (preses 65 o 77), LSA 64, Litt et art 64, LVA 70, LVS 76, jur hedersdr i Khvn 79. – Ogift.

S har själv srjtt för sitt eftermäle, vid sidan om de många anekdoterna, genom de vidlyftiga memoarer, Anteckningar om mitt förflutna lif (postumt utg 1889), som han sammanställde på gamla dagar utifrån livligt minne och utförliga dagböcker. De visar en observans av omvärlden och en självkritik som tycks stå i motsättning till hans nästan demonstrativt originella yttre väsen. Det är en, trots allt umgänge, i grunden ensam människa som där framträder utan åthävor.

Härstammande på både fädernet och

mödrernet från den gamla prästsläkten Svedelius från Leksand såg S Siljansbygden som sin hemvist, och till släkt och vänner i Dalarna sökte han sig under otaliga sommarresor; utomlands kom han aldrig. Uppväxten skedde i Köping, där fadern var kyrkoherde, och i skolstaden Västerås, där han utgick från gymnasiet vid femton års ålder till alltför tidigt inledda akademiska studier.

Med sikte på en lärd bana byggde S upp en bred beläsenhet i engelsk, fransk och tysk litteratur: Guizot och Tocqueville gjorde starkt intryck. Samhällsintresset befordrades av faderns riksdagsmannaskap. Betydelse för hans mognad fick tiden som ung informator hos familjen Lagerbjelke på Älvsjö gård.

Återkommen till Uppsala höstterminen 1836 fick den då tjuugoårige S en, som han såg det, livsavgörande upplevelse i vänskapen med den brådmogne femtonåringen Gustaf Leijonhufvud. Aldrig mer fann han en sådan själsfrändskap! Dennes plötsliga död väckte S:s intensiva saknad och självförebåelser att ha överansträngt sin kamrat i deras intellektuella tävlan. I memoarerna utgör kapitlet G. S. L. centrum. Efter denna händelse såg S den akademiska ungdomens etiska och intellektuella fostran som sin livsuppgift. Någon egen familjebildning kom aldrig på fråga: "För den s. k. kärleken var jag såsom en stock och en sten. [— —] Det var *vänskapens* ideal som fyllde mitt längtande hjärta."

I personlig kontakt med sin lärare Erik Gustaf Geijer (bd 17) trädde S aldrig; det var skrifterna och dennes "avfall" från konservatismen som berörde honom. Som vägledare mot den akademiska avhandlingen om Sveriges anslutning till trippelalliansen 1668 nämner han Hans Järta (bd 20). Detta specimen jämte den av SA prisbelönta tävlingsskriften om "orsakerna" till reduktionen under Karl XI utgjorde hans meritering för docentur i historia.

Docentåren framstår som en lyckotid. I den akademiska tidskriften *Frey* var S en flitig medarbetare med uppsatser och recensioner. Han deltog ivrigt i kritiken av Anders Fryxells (bd 16) Berättelser ur svenska historien, med krav på tendenskritik, källredovisning och koncentration till

WILHELM ERIK SVEDELIUS
Målning av U Troili
SPA

statslivet. I efterhand var han kritisk till dessa tidiga alster såsom alltför lätt hopkomna: "jag skrev bättre än jag forskade"; arkivkännare blev han aldrig.

Docenterna sågs som ännu studenter, och S tog detta ad notam såsom kurator för Västmanlands-Dala nation och såsom grundare av Studentföreningen (1846), studentkårens föregångare. Hans umgänge bland studenterna, byggt på välvilja och vältalighet, fortfor ännu när han som adjunkt tillhörde de akademiska lärarna.

Vidare befordran inom universitetet stod inte i utsikt. Professor i historia var nu F F Carlson (bd 7), till vilken S, så olik denne till sitt väsen, tycks ha stått i ett svalt förhållande. En uppgift om att Carlson senare ville hindra S:s inval i SA har viss sannolikhet. När historieprofessuren vid LU utlystes fann S därför ofrånkomligt att ansöka, och mottog den utan hänförelse. Hans främsta vetenskapliga merit var den stora studien Om statsrådets ansvarighet (1856), en systematisk, kritisk genomgång av den omstridda tillämpningen av §§ 106 och 107 av

RF 1809 intill samtiden, mot historisk och europeisk bakgrund. Undersökningen har betecknats som ”det första moderna arbetet i svensk statskunskap” (Brusewitz).

Historiestudiet var i Lund föråldrat och försummat. S grep med stor nit sig an uppgiften. Här om vittnar den lilla skriften *Om historiska studier med afseende på de svenska universiteternas ungdom* (1857), ett för sin svenska samtid unikt försök att fixera historiestudiets föremål och utövande. Skriften må, såsom S förmodar, ha funnit få läsare; den ger dock hans, och förmodligen många samtidas, syn på historieämnet.

S uppfattar historiestudiet som bokstaveligen gränslöst, öppet mot alla vetenskaper, men främst mot ”statistiken”. Forskningsprocessen indelar han, med inspiration från den samtida F Guizot, i tre stadier: 1) ”anatomien”, insamlande och prövande av fakta; 2) ”fysiologin”, fastställande av sammanhang och kausalförhållanden; 3) ”inlevelse”: forskaren följer ”hur Gustaf Vasa vandrar husvill omkring bland ruinerna av ett blodande fosterland, men han gör i sitt sinne den vandringen själv: han känner flyktingens smärta, han känner befriarens fröjd”. Historiestudiets ”kallelse är att uppvisa en evig världsstyrelsens ledning”.

Någon metod utläres icke av S, men han ger studenten praktiska råd. Denne bör prova att själv författa, framföra och diskutera i grupp, inte endast läsa på sin kammare. Det senare var det vanliga vid denna tid då i princip fakultetens alla ämnen ingick i examen.

S menar sig ha haft ringa framgång i Lund. Hans föreläsningar i Sveriges författning och ”statistik” fick ofta ställas in i brist på åhörare; några egentliga elever fick han inte. Även här trivdes han bäst bland studenterna, och vid festerna var ”gubben Sved” – i 40 årsåldern! – ett stående inslag med sina mat- och dryckesvanor, sina, kanske medvetna, distraktioner och sin aldrig sinande vältalighet (Tegnér).

Olof Winquists oväntade frånfälle 1861 lämnade skytteanska professuren i Uppsala vakant. S fick patronus förord, utnämndes och kände livet återvända. Ursprungligen i ”vältalighet och politik”, dåmera med det encyklopediska ämnesområdet ”statistik”, d v s samhällskunskap i vidaste mening,

svarade professuren väl mot S:s meritering och läggning. Med hans tillträde ersattes ordet ”politik” i professurens benämning med ”statskunskap”. S kunde också, så långt ålder och ämbete tillät, återta sitt liv bland studenterna på Västmanlands-Dalarnas nation, där han blev en välgörande inspektor. Skytteanum med sina studenter blev för honom hem och familj.

Professuren gav sin innehavare vida möjligheter. S excellerade i föreläsningar om Gustav II Adolfs ”karaktärsutveckling” (till 1618) och om ”Maria Stuart och Elisabeth” men tog också upp aktuella ämnen som Österrikes och Ungerns statsförbund, den slesvig-holsteinska frågan och Finlands lantdag. Mest handlade det dock om svensk och utländsk författning och ”statistik”. Omdömena skiftade: de fanns som fångslades av hans lärdom och retorik, medan andra tröttades av ordrikedom och detaljer. Hans Forssell (bd 16) – som S utpekar som sin mest begåvade elev – har beskrivit sin tentamen: en tre timmars skur av frågor på de mest skilda fält, utan tillfälle till fördjupning.

Den totala bristen på tryckta läromedel fyllde S för lång tid framåt med sin lärobok *Anteckningar för akademiska examina i statskunskap* (1868–69), en schematisk genomgång stat för stat: land, folk, näringar o s v. Mindre framgång hade S med sina ambitioner på högre nivå. Av hans *Studier i Sveriges statskunskap* utkom endast förra delen, *Land och folk* (1875). Vad gäller folket kan där noteras en förstående hållning till den pågående emigrationen, sedd i historiens och geografins ljus. Av den voluminösa *Inledning till Europas och Amerikas statskunskap* (1876) ägnas förra delen statsystemets yttre förändringar sedan sekelskiftet 1800, den senare schematiska framställningar av varje stats ”statistik”.

Förhållandet mellan sina två vetenskapsgränar definierar S som att historia är ”den mänskliga frihetens vetenskap” medan ”statistiken” klarlägger ”den av Försynen bestämda världsordningen”. S:s ”statskunskap” hörde således i hans tänkta forskningsprocess hemma i ”anatomien”, utan egen problematik. Likväl har det sagts att han ”introducerat statskunskapen som en självständig vetenskap i vårt land” (Brusewitz).

S fann sitt inval i SA opåkallat, men beslöt att bli en nyttig ledamot. Hela sju gånger svarade han för den årliga minnes-teckningen, mest ambitiösa av hans bidrag är arbetena om Erik Sparre (1871) och Arvid Horn (1879). Den gängse stilen, retorisk och färgrik, patriotiskt sympatiserande, utan problematisering och djupare forskning, passade honom väl. Liknande gäller S som uppbyren festtalare, en för tiden viktig genre, där hans starka stämma med bergslagsklang gjorde sig väl. Att nu läsa talen i Smärre skrifter (1–2, 1871–88) ger ingen föreställning om det intryck exempelvis Afsked till studenterna (1882) gjorde på sina åhörare.

I Uppsala blev den åldrade S en legendarisk gestalt, vördad av sina elever Oscar Alin (bd 1), Simon Johannes Boëthius (bd 5) och Wilhelm Montan (bd 25), allmänt bekant för sin okonventionella uppenbarelse. Han var verksam in i det sista: postumt utgavs den märkliga självbiografen, huvudsakligen sammanställd 1887, samt Representationsreformens historia (1889). I den senare följes frågan, med riksdagstrycket som källa, år för år från 1809 till avgörandet 1865, med Geijers ”avfall” som vändpunkt; ett nyttigt arbete utan genomgående problematik.

Av berömmelsen återstod i nästa sekel endast de många historierna om ”gubben Sved”. Hans stora, vitt spridda författarskap var starkt tidsbundet med sin ordrikedom, sitt etiska patos, sin faktakärlek och i sin avsaknad av djupare kritik och problematik. Dock hade han tillfredsställt sin generations behov av uppbygglig historiskrivning och lagt grunden till ett akademiskt läroämne vid historiens sida. Utan varje förhävelse eller bitterhet kunde han se tillbaka på sitt ”förflutna lif”.

S:s arkiv (5 vol) i UUB, handl:ar även i i Västmanlands-Dala nations arkiv där. – Brev från S i GUB, LUB (bl a till J J Borelius, G Ljunggren o M Weibull), KB (bl a till F A Dahlgren), RA, UUB (många, bl a till O Alin), LSB, NordM o SA (till B v Beskow).

Tryckta arbeten (egna verk): De bello devolutionis et foedere trium civitatum contra Ludovicum XIV Galliae regem annis MDCLXVII – MDCLXVIII. [Akad avh UU.] [P 1, 4–6:] Upsalæ; [p 2–3:] Holmiæ 1839–40. ([P 1, 4:] Upsalæ: Regiæ academiæ typographi; [p 2–3:] Holmiæ: Typographia Nord-

stroemensis; [p 5–6:] Upsalæ: Wahlström & Låstbom). 6 p. ([4], 16 s + [1] s, s [19]–30 + [4] s, s 31–48 + [2] s, s 49–56 + [4] s, s 57–65 [=64]). 4:o. [För d 1 var E G Geijer preses och S respondent. Han anges dock som författare (auctor) enligt titelbladet. Övriga fem delar tillskrivs preses (S) och respektive respondent gemensamt. Respondent för övriga fem delar var: C O Törnebladh (d 2), A L Mossberg (d 3), H V Bredberg (d 4), O M T Rabenus (d 5) och F J L Wulff (d 6).] – De systemate civitatum septentrionalis Europæ sub initio mediæ ævi. Dissertatio historico-diplomatica. [Akad avh UU.] Upsalæ 1841–44. (Wahlström & Låstbom). P I–XIV. ([34], 116 s). 4:o. [De 14 delarna tillskrivs preses (S) och respektive respondent gemensamt. Respondent för delarna var: R M Browallius (d 1, 1841), A V Källström (d 2, 1842), C A Lindström (d 3, 1843), A V Staaff (d 4, 1844), L H Afzelius (d 5), C F Lindgren (d 6), C T Björkbom (d 7), J I Brodén (d 8), V Waller (d 9), E R Wahrenberg (d 10), A A Blanche (d 11), J Pipon (d 12), C A Nordlöf (d 13) och J V Milenius (d 14).] – Westmanlands och Dahla nations bibliothek i Upsala. Upsala 1843. [7], 79 s. 8:o. [Katalog. Förord till andra upplagan, s [5]–[6], signerat V. E. S. Första upplagan av katalogen från 1830 sammanställd av J H Schröder.] – Tal i anledning af hans majestät konung Oscar den förstes uppstigande på thronen. Hållet i H. K. H. Kronprinsens höga öfvervaro vid de akademiska högtidligheterna i Upsala den 30 november 1844. Upsala 1844. (Wahlström & Låstbom). [1], 29 s. 4:o. [Omtryckt under titeln: Tal i anledning af Hans Maj:t konung Oscar den förstes uppstigande på thronen, hållet vid de akademiska högtidligheterna i Upsala den 30 november 1844 (S, Smärre skrifter, [d 1] (1871–72), s [1]–[27]).] – Några ord vid Studentföreningens i Upsala allmänna sammankomst den 25 maj 1846. Upsala: Wahlström & C, 1846. 15 s. 8:o. [Omtryckt under titeln: Några ord ... den 25 maj 1846 (S, Smärre skrifter, [d 1] (1871–72), s 28–40).] – Om Studentföreningen i Upsala. Upsala: Wahlström & C, 1847. 28 s. 8:o. – Om reduktionen af krono- och adeliga gods under k. Carl X Gustafs och k. Carl XI:s regering. Historisk afhandling. Upsala 1851. (C A Leffler). [1], 367, [1] s. [Tidigare utgiven som akademisk avhandling, UU, 1849–51 i 46 delar med S som preses. För namnen på de 46 respondenterna se Marklin 2:1 (1856), s 138–140.] – Afskedsord efter slutade föreläsningar i Upsala den 10 maj 1856. Upsala: Sundvallson, 1856. 8 s. [Omtryckt i: S, Smärre skrifter, [d 1] (1871–72), s 41–47.] – Anteckningar om Upsala till vägledning för resande. Upsala 1856. (C A Leffler). [3], 42 s. [Anon. Omslagstitel: Anteckningar om Upsala. 1856.] – Om statsrådets ansvarighet. Afhandling i svensk statsrätt. Upsala: Sundvallson, 1856. [1], iv, [1], 592, [2] s. – Om historiska studier med afseende på de svenska universiteternas ungdom. Lund 1857. (Berlingska boktr). [1], 76 s. – Till konung Oscars minne. Tal vid den af Lunds universitet firade sorgfest, Oscarsda-

gen den 1 december 1859. Lund: Gleerup, 1859. [1], 23 s. [Omtryckt i: S, Smärre skrifter, [d 1] (1871–72), s 48–67.] – Till Gustaf Wasas minne. Tal vid Utme-land i Mora den 29 september 1860. Falun 1860. (F L Schmidt). 15 s. [2. uppl s å: 16 s. Omtryckt under titeln: Till Gustaf Wasas minne ... (S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [3]–16; se under *egna verk* nedan, 1871).] – Om konung Gustaf den förste och hans tidevarf, särdeles de tvneve första s. k. Dalkarlsupproren (1861). Se under *bidrag* nedan. – Om konung Gustaf II Adolfs karaktärsutveckling, särdeles under den tidigare delen af hans lefnad. Föreläsningar hållna i Upsala höstterminen 1862. Jemte hälsning till Upsala studentcorps, till Westmanlands och Dala nation samt till Kalmare nation. Upsala: Edquist, 1862. xii, 116 s. [2. uppl 1863. S [iii]–vii: Hälsning till Upsala student-corps vid dess besök den 3 oktober 1862 {omtryckt under titeln: Till Upsala studenten 1862 (i Smärre skrifter, d 2, I (1888); se under *egna verk* 1871 nedan), s [146]–149}; s [viii]–x: Hälsning till Westmanlands och Dala nation vid dess besök den 3 oktober 1862 {omtryckt under titeln: Till Vestmanlands och Dala nation vid min återflyttning till Upsala från Lund 1862 (i Smärre skrifter ... s [150]–152); s [ix]–x: Hälsning till Kalmare nation vid dess besök den 13 oktober 1862 {omtryckt under titeln: Till Kalmare nation vid min återflyttning till Upsala från Lund 1862 (i Smärre skrifter ... s [153]–155)}.] – Tal vid aftäckningen af Gustaf Wasas minnesvård i Westerås d. 6 juni 1864. Westerås: Bergh, 1864. 20 s. [Omtryckt under titeln: Vid aftäckningen af Gustaf Wasas minnesvård i Westerås den 6 juni 1864 (S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [59]–77; se under *egna verk* nedan, 1871).] – Till Carl XIV Johans minne. Tal vid Carl Johans förbundets högtidsfest i Upsala d. 11 maj 1864. Upsala: Edquist, 1864. 45 s. [Även tryckt (med tillägg) under titeln Tal vid ... den 11 maj 1864 i: Carl Johans-förbundets handlingar för åren 1863 och 1864, Upsala, 1864, (Edquist & Berglund), [svit 2], 45, [1] s. Omtryckt (utan tillägg) i: S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [17]–58 (se under *egna verk* nedan, 1871).] – Inträdes-tal hållet i Svenska akademien den 20 december 1864 (1865). Se under *bidrag* nedan. – Minne af professoren vid Upsala universitet, kanslirådet Johan Upmarck-Rosenadler (1866). Se under *bidrag* nedan. – Stycken ur Norges historia. Föreläsningar, hållna år 1866 i Stockholm. Sthlm: Adolf Bonnier, 1866. 166 s. – Westmanlands och Dala nations minnesfest öfver Christian Erik Fahlerantz i Upsala den 1 november 1866. Tal af W E S. Verser af A. W. Staaff. Upsala 1866. (Kongl. akad. boktr). [1], 18 s. [Se s [1]–16: Minnestal öfver C. E. Fahlerantz. S:s tal omtryckt under titeln: Minnestal öfver C. E. Fahlerantz. I Upsala den 1 november 1866 (S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [78]–92; se under *egna verk* nedan, 1871).] – Till firande af Birger Jarls och Stockholms grundläggnings sexhundraåriga minne. Föredrag på Svenska akademiens

högtidsdag år 1866 (1867). Se under *bidrag* nedan. – Anteckningar för akademiska examina i statskunskap. [1–3:] Upsala: Edquist; [4:] Sthlm: Seelig, 1868–69. 4 h. H 1, Sverige och Norge samt Danmark. 1868. vi, [1], 240 s. H 2, Ryssland. Finland. Stor-Britannien. Frankrike. Nord-tyska förbundet. Preussen. Nord-tyska förbundets stater med undantag af Preussen. De tyska stater, som icke höra till Nord-tyska förbundet. 1868. viii, 377 s. H 3, Österrike. Grekland. Turkiet. Italien. 1869. [2], 374, [2] s. H 4, Förenta staterna i norra Amerika. Det amerikanska statsystemet med undantag af Förenta staterna i norra Amerika. Schweiz. Nederländerna. Belgien. Spanien. Portugal. 1869. [4], 456 s. [Reviderad upplaga 1887–91: Handbok i statskunskap. 2. uppl, omarbetad av J F Nyström. Upsala: Schultz. 4 d. D 1, Handbok i Sveriges, Norges och Danmarks statskunskap. 1887. [8], 266 s. D 2, Handbok i Rysslands, Englands, Frankrikes och Tysklands statskunskap. 1887. [8], 320 s. D 3, Handbok i Österrikes, Schweiz', Nederländernas, Belgiens och Italiens statskunskap. 1888. [8], 356, [1] s. D 4. 1891. [8], 533, [1] s. Avsnitten Nord-Amerikas förenta stater (s 229–446) samt Förenta staternas författning (s 473–490) även utgivna separat 1891, se nedan.] – Minne af kongl. rådet och öfverste marskalken greve Carl Piper (1869). Se under *bidrag* nedan. – Om statsförbundet emellan Österrike och Ungern. Föredrag vid akademiska rektorsambetet nedläggande. Sthlm: Beckman, 1869. 48 s. – Minnesteckning öfver riksrådet och rikskanslern Erik Larsson Sparre (1871). Se under *bidrag* nedan. – Om nationsföreningar och studentlif. Föredrag inom Westmanlands och Dala nation vid Upsala universitet den 25 november 1871. Upsala: Schultz, 1871. [2], 38 s. [2. uppl 1881: Om ... Vestmanlands ... 32 s. 2. uppl ingår även i: Minne af Vestmanlands-Dala nations i Upsala femtioårsfest (1881), se nedan.] – Smärre skrifter. Sthlm: Norstedt, 1871–88. 4 h, numrerade h 1–2, III, d 2, II. [Skålet till den underliga numreringen tycks vara att det var först när 2. uppl av d 1 utkom 1888 som man bestämde sig för att verket skulle bestå af två delar och inte af fyra separata häften. Det var först då som de enskilda häftena fick egna titlar.] H 1 [= D 1, I, Tal vid åtskilliga tillfällen.] 1871. [5], 134 s. [2. uppl 1888. Titel från häftesomslaget till d 1, I.] H 2 [= D 1, II, Maria Stuart och Elisabeth.] 1872. [1] s, s [135]–363, [3] s. [2. uppl 1893 (titelsidan har felaktigt 1872 och saknar delbeteckning). Titel från häftesomslaget till d 1, 2.] III [= D 2, I, Birger Jarl – Olaus Petri.] 1888. [3], 186 s. [Titel från baksidan av häftesomslaget till d 2, II.] D 2, II, [omslag:] Minnestal – Studenttal. 1893. [3], 186 s. – Om examina i statskunskap med särskildt afseende på ”nya graden” vid Upsala universitet. Utdrag ur föreläsningar vårterminen 1872. Upsala: Schultz, 1872. 26 s. – Om Finlands landtdagar och landtdagsordningen. Gifven i S:t Petersburg den 15 (3) april 1869. Hfors: Edlund, 1872. (Sthlm: K L Beckman). [2], 107 s. [Ingår

även i: Om Finlands landtdagar och landtdagsordningen. Gifven i S:t Petersburg den 15 (3) april 1869. Inbjudningsskrift till morgondagens philosophie doktors-promotion. Af promotor W E S. Upsala 1872. (Akad boktr E Berling). 70, 18 s. Om Finlands landtdagar ... återges på s [1]–63.] – Tal vid filosofie doktors-promotionen i Upsala den 31 maj 1872 af promotor W E S. Upsala: Schultz, 1872. 16 s. [Omtryckt i: S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [157]–166 (se under *egna verk* nedan, 1871).] – Till konung Carl XV:s minne. Tal vid Upsala universitets minnesfest den 29 november 1872. Upsala: Schultz, 1872. 21 s. [Omtryckt i: S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [96]–109 (se under *egna verk* ovan, 1871).] – Minnesteckning öfver Olaus Petri (1874). Se Minne af Olaus Petri (SAH) under *bidrag* nedan. – Tal vid Svenska bibel-sällskapets allmänna sammankomst den 1 april 1874. Sthlm 1874. (S Rumstedt). 19 s. [Även tryckt som bilaga (19 s) till: Berättelse och redovisning af Svenska bibel-sällskapets komité, för år 1873, Sthlm 1874, (S Rumstedt). Omtryckt i S, Smärre skrifter, d 2, [1] (1877), s [172]–186 (se under *egna verk* ovan, 1871).] – Studier i Sveriges statskunskap. Upsala: Schultz, 1875. 1 d. D 1, Land och folk. [5], ix, 496 s. [Fler delar utgavs ej.] – Inledning till Europas och Amerikas statskunskap. Upsala: Schultz, 1876. 2 d. [2], iv, [3], 535 + [2], viii, 690 s. – Arvid Bernhard Horn. Minnesteckning (1879). Se under *bidrag* nedan. – Vestmanlands och Dala nations minnesfest öfver Johan Olof Wallin i Upsala den 15 oktober 1879. Tal af W E Svedelius. Verser af V Modin och A Fahlcrantz. Upsala: Schultz, 1879. 16 s. [S:s tal (utan rubrik) återges på s [3]–14. Omtryckt under titeln: Johan Olof Wallin. Tal vid Vestmanlands och Dala nations minnesfest i Upsala den 15 oktober 1879 (S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [110]–123; se under *egna verk* ovan, 1871).] – Minne af Vestmanlands-Dala nations i Upsala femtioårsfest 1881. Upsala: Schultz, 1881. 64, 32 s. [Eget titelblad och paginering (32 s): S, Om nationsföreningar och studentlif. Föredrag inom Vestmanlands och Dala nation vid Upsala universitet den 25 november 1871, 2. uppl. Även utgiven separat, se Om nationsföreningar ... (1871) ovan.] – Afsked från studenterna. Upsala: Schultz, 1882. 74, [1] s. [2. uppl s å. 3. uppl 1889: Med porträtt ... [4], 82, [2] s, [1] pl-bl.] – Vid aftäckningen af minnesvården öfver Johan Olof Wallin vid St. Tuna kyrka i Dalarne d. 30 juni 1882. Tal af W E S. Upsala: Schultz, 1882. 17 s. [Omtryckt under titeln: Johan Olof Wallin. Tal vid aftäckningen af minnesvården vid St. Tuna kyrka i Dalarne den 30 juni 1882 (S, Smärre skrifter, d 2, II (1888), s [124]–135; se under *egna verk* nedan, 1871).] – Vid svenska indelningsverkets tvåhundra års fest i Upsala den 5 december 1882. Tal af W E S. Upsala: Schultz, 1882. [2], 15 s. – Georg Carl von Döbeln. Minnesteckning (1884). Se under *bidrag* nedan. – Om kulturen i Norden. Föredrag vid nordiska festen i Upsala den 29 februari 1884. Upsala 1884. (Almqvist & Wiksells

boktr). 18 s. – Handbok i statskunskap. 2. uppl. omarbetad af J F Nyström (1887–91). 1. uppl se: Anteckningar för akademiska examina i statskunskap (1868). – Anteckningar om mitt förflutna lif. Sthlm: Fahlcrantz, 1889. [2], iii, 638 s. [Utgavs i sju häften, numrerade Första häftet–häft. 7 & 8. 2. uppl (stereotypetrad) 1894. Även 2. uppl utgavs i sju häften, numrerade Första häftet–häft. 9 & 10.] – Representationsreformens historia. Sthlm: Fahlcrantz & Co, 1889. vi, 591 s. [Utgavs i sju häften, numrerade första häftet–häft. 7 & 8.] – Nord-amerikas förenta stater. Upsala: Schultz, 1891. 218, 18 s. [Tillsammans med J F Nyström. Ingår även i: Handbok i statskunskap, d 4 (1891; se ovan under Anteckningar för akademiska examina i statskunskap, 1868).] – Maria Stuart och Elisabeth. Historisk betraktelse. Sthlm: Norstedt, 1893. 229, [2] s, [2] pl-bl. [Tidigare publicerad i: S, Smärre skrifter, [d 1] (1871–72), s 135–363.] – 1 akademisk avhandling som respondent vid UU 1836 (preses C W Park), se Marklin 2:1 (1856), s 101, 1 akademisk avhandling som respondent vid UU 1839 (preses E G Geijer), se Marklin ... s 44 (jämför De bello devolutionis ... ovan). 81 akademisk avhandling som preses vid UU 1839–44, 49–51, 54, se Marklin 2:1 (1856), s 139–141. Av dessa publicerades De bello devolutionis et foedere trium civitatum contra (1839–41) i sex delar, Ludovicum XIV Galliae regem annis MDCLXVII – MDCLXVIII De systemate civitatum Septentrionalis Europæ sub initio medii aevi (1841–44) i 14 delar och Om reduktionen af krono- och adeliga gods under k. Carl X Gustafs och k. Carl XI:s regering (1849–51) i 46 delar. Dessa avhandlingar kan tillskrivas S, och redovisas därför ovan under *egna verk*, den sistnämnda utgavs även separat 1851 under S:s eget namn. – 1 akademiskt program vid UU 1872, se Om Finlands landtdagar ... ovan.

Tryckta arbeten (bidrag): I biografitexten nämns att S medverkade med flera uppsatser och recensioner i Frey och med sju minnesteckningar i SAH. Beträffande recensionerna i Frey noteras i Svensk historisk bibliografi 1771–1874 totalt nio sådana 1842–49, därav fyra recensioner (1842–44, 46) av olika delar av Anders Fryxells Berättelser ur svenska historien. Nedan ges en förteckning över S:s bidrag i Frey och SAH samt dessutom några andra längre bidrag som inte nämns i biografitexten ovan. S:s eventuella bidrag i övrigt har ej efterforskats. – Om förföljelsen mot Castovius och Bilberg. Ett bidrag till den svenska tryckfrihetens historia (Frey, 1842, s [125]–143). – Om k. Carl X:s reduktion af kronogods, jemförd med den som verkställdes under k. Carl XI (Ibid, s [427]–450). [Undert: s–s.] – Om arfsrätten till Sveriges krona (Ibid, 1843, s [97]–126). – Försök till en historisk framställning af de orsaker, hvilka under Konung Carl XI:s regering föranledde statsskicket förändring. Skrift, som vunnit stora priset i akademien 1841 (SAH, ifrån år 1796, d 21, [1841], Sthlm

1845, s [89]–382). [Följdskrift: [C A Agardh], Min herre! (s 382–384).] – Om de slaviska folken (Frey, 1849, s [1]–28, [81]–96, [321]–352). [Osignerad, att S skrivit uppsatsen framgår av innehållsförteckningen.] – Om konung Gustaf den förste och hans tidevarf, särdeles de tvenne första s. k. Dalkarlsupproren (VHAAH, d 22, Sthlm 1861, s [239]–416). [Uppläst som inträdestal i VHAA den 18 aug 1859. Även utgivet som särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), 178 s.] – Inträdes-tal hållet i Svenska akademien [över C A Hagberg] den 20 december 1864 (SAH, ifrån år 1796, d 39, Sthlm 1865, s [9]–53). [Följdskrift: [B E] Malmström, Svar på herr Svedelii inträdestal. [Dikt] (s [54]–60). Även utgivet som särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), 45, 7 s. (Den senare pagineringsviten består av B E M:s svar.)] – Minne af professoren vid Upsala universitet kanslirådet Johan Upmarck-Rosenadler (SAH ... 40, Sthlm 1866, [1] pl-bl, s [511]–585). [Även utgivet som särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), [1] pl-bl, 75 s. Planschbladet utgör titelblad.] – Tal [vid SA:s högtidsdag den 20 dec 1866] (SAH ... 41, Sthlm 1867, [1] pl-bl, s [107]–109). – Svar på herr Hildebrands inträdes-tal (ibid, s [147]–149). [Följdskrift till: B E Hildebrand, Inträdes-tal hållet i Svenska akademien den 20 december 1866 {över L M Enberg} (s [111]–146).] – Till firande af Birger Jarls och Stockholms grundläggnings sexhundraåriga minne. Föredrag på Svenska akademiens högtidsdag år 1866 (Ibid, s [181]–268). [Även utgivet som särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), 88 s. Omtryckt i Smärre skrifter, d 2, [1] (1877), s [1]–53 (se under *egna* verk ovan, 1871).] – Minne af kongl. rådet och öfverste marskalken greve Carl Piper (SAH ... 44, Sthlm 1869, [1] pl-bl, s [25]–164). [Även utgivet som särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), [1] pl-bl, 140 s. Planschbladet utgör titelblad.] – Minne af riksrådet och rikskanslaren Erik Larsson Sparre (SAH ... 46, Sthlm 1871, [1] pl-bl, s [19]–374). [Planschbladet utgör titelblad.] – Minne af Olaus Petri (SAH ... 49, Sthlm 1874, [1] pl-bl, s [19]–219). [Planschbladet utgör titelblad. Särtryck s å med titel: Minnesteckning öfver Olaus Petri, Sthlm, (Norstedt), 203 s, [1] pl-bl. Särtrycket har eget titelblad samt samma planschblad med titel som i SAH. Omtryckt under titeln Minne ... i Smärre skrifter, d 2, [1] (1877), s [54]–171 (se under *egna* verk ovan, 1871).] – Minne af riksmarsken greve Svante Sture (SAH ... 46, Sthlm 1871, [1] pl-bl, s [59]–384). [Planschbladet utgör titelblad.] – Johan Jakob Nordström. Riksarkivarie, rättslär (Lefnadsteckningar öfver Kongl. Svenska Vetenskaps akademiens efter 1854 aflidna ledamöter, bd 2, Sthlm 1878–85, s [301]–405). – Arvid Bernhard Horn. Minnesteckning. Afd 1–2 (SAH, ifrån år 1796, d 54, Sthlm 1879, [3] s, s [131]–520, [1] pl-bl; d 55, Sthlm 1879, [4] s, s [1]–410). [Titel på planschbladet: Minne af kanslipresidenten greve Arvid Bernhard Horn. Särtryck s å: Sthlm, (Norstedt), Afd 1–2, ([3], 390 + [4], 410 s, [1] pl-bl).] – Om Martin Luthers kulturhistoriska betydelse (Tidskrift

för kristlig tro och bildning, årg 1, Upsala: Schultz, 1883, s [276]–291). – Minne af generallöjtnanten friherre Georg Carl von Döbeln (SAH, ifrån år 1796, d 60, Sthlm 1884, [1] pl-bl, s [27]–285). [Planschbladet utgör titelblad. Särtryck s å med titel: Georg Carl von Döbeln. Minnesteckning, Sthlm, (Norstedt), 206 s, [1] pl-bl. Särtrycket har eget titelblad samt samma planschblad med titel som i SAH.] – Om historisk vetenskap och historiska studier (HT, årg 8, 1888, s [29]–78).

Källor o litt: ED:s konseljakter 18 april 1856, nr 17, o 9 maj 1862, nr 1, RA.

O Alin, W E S (HT 1889); V Bergstrand, W E S: minnesteckn (1889); A Brusewitz, Från Svedelius till Kjellén (StvT 1945); C Frångsmyr, UU 1852–1916, 1–2 (2010); Historiker i vardag o fest: Hist fören i Uppsala 1862–2012, ed D Ludvigsson (2012); Hundra års hist diskussion: Hist fören i Upsala 1862–1962, ed R Torstendahl (1962); G Jacobson, Från Geijer till Hjärne: studier i sv historieskrivn under 1800-talet (1945); B Lewin, W E S: den förste moderne statsvetaren (Statsvetarporträtt: sv statsvetare under 350 år, ed G Falkemark, 1992); N F Sander, Inträdestal i SA den 20 dec 1889 (SAH ifrån år 1886, 4, 1890); Henrik Schück, SA:s hist, 5–7 (1937–39); dens, Anteckn:ar till SA:s hist 1883–1912, 1–2, ed B Svensén (SAH från år 1986, 19–20, 1994–95); Herman Schück, Hans Forssell (2001); E Svensén, Gubben Sved (Minnenas bok, 1916); E Tegnér, Minnen o silhouetter (1974); R Torstendahl, Källkritik o vetenskapssyn i sv hist forskn 1820–1920 (1964); R Törnebladh, V E S (Lefnadsteckn:ar öfver VA:s efter år 1854 aflidna led:er, 4, 1912).

Herman Schück

2 Svedelius, Carl, f 9 juni 1861 i Mora, d 21 okt 1951 i Sthlm, Engelbr. Föräldrar: underdirektören vid finska myntverket Gustaf S o Emelie Mathilda Ulff. Mogenhetsex vid Beskowska skolan, Sthlm, 22 maj 80, inskr vid UU 28 sept 82, FK 12 dec 85, FL 24 maj 89, disp 14 dec 97, FD 31 maj 98, allt vid UU, lärare o studieledare hos arvfurstarna Gustaf Adolf o Wilhelm aug 90–sept 96, genomgick provårskurs vid Sthlms h latinläroov på Norrmalm vt 94–vt 95, e lärare där ht 96–vt 99, lärare vid Sthlms borgarskola vt 97–vt 98, lektor i franska o engelska vid h a l i Luleå 31 maj 99–06, förest för Tekn skolan i Luleå ht 00–vt 04, grundare o led av centralstyr för Norrbottens arbetsstugor 03, led av stadsfullm i Luleå 04, ordf där jan 05–juni 06, rektor vid h realläroov å Norr-